

Beste leden en relaties,

Heemkunde en tradities – een onlosmakelijk relatie. Een vaste traditie vroeger op de voormalige Koninginnedag was: fietsen versieren. Met allerlei materialen zoals veel crêpepapier en vlaggetjes werd ons stalen ros (of step!) kleurrijk opgefleurd. Bijna alles mocht en kon, als het maar oranje of rood/wit/blauw was.

Een mooie *gepimpte* fiets kunnen wij jullie niet toesturen, maar wel onze nieuwe nieuwsbrief waarin we weer de nodige heemkundige nieuwtjes en wetenswaardigheden verzameld hebben.

Veel informatief leesplezier toegewenst namens de HWR Werkgroep Communicatie.

Amerikaanse van Gorp-tak zoekt haar roots in Reusel

Op 10 april ontving de HWR een groep Amerikaanse nakomelingen van de in 1908 geëmigreerde Simon van Gorp uit Reusel. Simon ging destijds zijn broer Alphons achterna. Die was enkele jaren eerder uit Reusel naar Wisconsin verhuisd. Daar trouwden de broers met de gezusters Clara en Cornelia Mollen. Hun grootvader Jan Mollen, eveneens afkomstig uit Reusel, emigreerde ruim een halve eeuw eerder, in 1852.

Tijdens de ontmoeting verzorgde Thijs van der Zanden een boeiende presentatie over de familiegeschiedenis van de Van Gorp in Reusel. Jos Castelijns ging vervolgens in op de emigratie van Jan Mollen in 1852.

Daarna volgde een rondleiding door Reusel. Die voerde langs plaatsen waar de de families van Gorp en Mollen ooit woonden: de plek aan de huidige Wilhelminalaan waar ooit het geboortehuis van de gebroeders van Gorp stond, de Lensheuvel, het Weijereind, de Heikant en de Denestraat. Het was voor zowel gasten als voor de HWR een boeiende en inspirerende ontmoeting.

HWR Werkgroep Geografie presenteert een interessante thema-avond

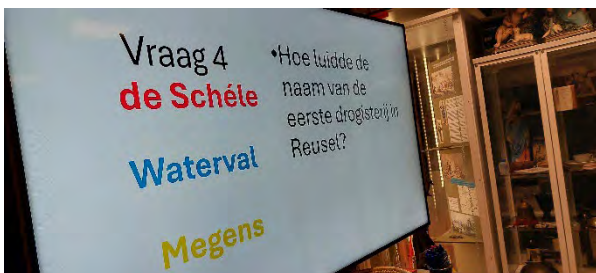
Na een welkom aan de aanwezige leden, wijzend op de jongste “werkgroep-telg” na samengaan van de groepen archeologie en toponiemen, volgde een overzicht van de doelen en het werkerrein van haar leden.

In het programma waren uiteenzettingen opgenomen over de vitrinekasten in de Heemkamer, in ons bezit zijnde historische kaarten, erfgoed en toponiemen.

De vertoning van de Reuselse archeologische opgravingen geeft een goed, maar slechts gedeeltelijk, beeld van het verleden van onze regio. Desgewenst kunnen we ook putten uit nog andere bronnen om het beeld te completeren. De historische kaarten in ons bezit zijn voor een deel gedigitaliseerd en er lopen gesprekken om het restant ook op te nemen, waarbij de afmeting ons soms dwarszit.

Na de pauze kwam het onderwerp toponiemen aan de orde. Via de zelf ontworpen toepassing "LOCATOR, eerste hulp bij Heemkunde" worden alle Reuselse toponiemen (geografische entiteiten) vastgelegd. Deze toepassing zal voortdurend worden bijgewerkt en uitgebreid. In de toekomst zal het brede publiek via internet hiervan ook kennis kunnen nemen.

Tot slot van de avond werden onze leden "uitgedaagd" te laten weten wie van hen de meeste kennis van Reusel heeft door aan een quiz deel te nemen. Leuk opgezet en de winnaar werd in een amicale sfeer "gehuldigd".

Rondleiding voor leerlingen van basisschool de Torelaar

Wij kregen weer een verzoek om voor leerlingen van basisschool de Torelaar een rondleiding te organiseren. Ook nu lag de nadruk op zichtbare

oorlogsherinneringen en andere markante punten binnen de gemeente.

Op 15 april bezochten een aantal leerlingen uit groep 6, 7 en 8 van BS de Torelaar onder leiding van twee docenten de HWR voor een workshop met als thema WO II. Na een korte presentatie in de Heemkamer over de Slag om Reusel bezochten we met de kinderen de begraafplaats, het oorlogsmonument, de kerk en het Heilig Hartbeeld om daar nog de zichtbare littekens uit de oorlog met eigen ogen te zien.

De leerlingen luisterden ademloos naar de presentatie en waren erg onder de indruk van wat ze zagen tijdens de wandeltocht.

De presentatie voor de enthousiaste kinderen werd afgesloten met een speelse quiz.

Reusel vierde de Kunst

Op initiatief van de gemeente Reusel-De Mierden is het idee ontstaan om, geïnspireerd door de wereldwijde World Art Day, een lokale dag vol kunst en cultuur te organiseren in MFA De Kei. De kunstenaars, creatieve verenigingen en culturele organisaties uit onze gemeente zijn het kloppend

hart van de culturele en kunstzinnige identiteit en zouden het “event” kleur moeten geven.

Het doel was om kunstenaars, kunst- en cultuurverenigingen in het zonnetje te zetten en de jeugd nieuwsgierig te maken naar kunst en creativiteit.

Op zaterdag 18 april hebben tal van verenigingen, waaronder onze eigen HWR, zich in en rond MFA De Kei, gepresenteerd aan het publiek dat zich in groten getale heeft geïnformeerd over de mogelijkheden die geboden werden. Na de opening door de burgemeester liep het storm en zowel de jeugd als de volwassenen hebben zichtbaar genoten van wat de exposanten hen te bieden hadden.

Het geheel was, als nieuw evenement, een goed initiatief en is het zeker waard om volgend jaar herhaald te worden.

Uit de bibliotheek van de HWR

100 jaar klooster: bejaardenzorg - onderwijs - ouderenzorg 1904 - 2004

Tekst: Maria Rijken

Samenstelling: Martin van Gisbergen en Riny Rovers-Swaanen

Uitgave van Heemkundegroep De Mierden; Hooge Mierde, 2004; 110p.

Het jaar 2004 was een jubileumjaar in Lage Mierde. Het was toen 100 jaar geleden dat “*het Klöster*” in het dorp werd gesticht. Ter gelegenheid daarvan verscheen er een boek “100 jaar klooster”, geschreven door Maria Rijken en uitgegeven door Heemkundegroep de Mierden.

100 jaar klooster is een zeer rijk geïllustreerd boek dat 100 jaar zorg en onderwijs probeert te vangen in ruim 100 pagina’s. Dit boek neemt de lezer mee op een tijdreis door een eeuw geschiedenis van het kloosterleven. In anekdotes en beeldmateriaal wordt de ontwikkeling van het klooster en zijn bewoners belicht.

De lezer krijgt inzicht in het dagelijks leven, de tradities en de betekenis van het klooster door de jaren heen.

“100 jaar klooster” is een waardevol document voor iedereen die geïnteresseerd is in religieus erfgoed en gemeenschapsleven in Nederland. Dit boek vertelt het verhaal van een instituut, dat generaties heeft gevormd, ouderen heeft verzorgd en een onuitwisbare indruk heeft achtergelaten in de lokale geschiedenis.

Vanaf 1970 veranderde de samenleving ingrijpend en zette de secularisatie door, waardoor het aantal zusters snel afnam en vanaf 1990 werd het klooster geconfronteerd met onomkeerbare veranderingen. Nieuwe roepingen bleven uit en het klooster werd steeds meer een symbool van een verloren tijd, maar bleef ook een bron van inspiratie.

Erfgoedorganisaties proberen het gebouw en de geschiedenis te behouden en bevestigen de ode aan honderd jaar kloostergeschiedenis, aan de zusters die hun leven gaven aan de zorg voor anderen en aan de vele ouderen en kinderen die in het klooster een thuis vonden. Het klooster blijft een monument van menselijke verbondenheid en hoop.

Uit het HWR archief

Lening door Gerrit Sol aan Herman Adriaans.

[18 oktober 1706]

Rechterlijk Archief Bladel, Inv. 193 folio 35b – 36.

Zilveren muntstuk uit 1694 ter waarde van een halve gulden.

Compareerde voor ons schepen naergenoempt Herman Adriaens ende Catharina doghter Adriaen Sijmons Vorsters des selfs huisvrouwve de welcke bekennen ende leijden bij dese gelicht ende opgenoomen te hebben van Gerit Sol ende sijne wettige huisvrouwve een capitaale somme van twee honderdt guldens ende van geloovende intrest te betaelen tegens vijff ten honderdt wesende jaerlijcx thien guldens waer van den eersten pacht vervallen sal heden datum deses op jaer ende vervolgens alsoo van jaer tot jaer tot efentueelen aflopinge toe de welke sal moeten geschieden te weten een honderdt guldens naer dato dese over twee jaeren te schulden ende de andere honderdt guldens te voldoen ende op te leggen thien jaeren naer de verso twee gespeulueerde jaere wesende verstaende de laeste hondert gulden lossen naer desen over twaelf jaeren sonder nijdt afstel ofte opleggende tot verseekeringe vant selve capitael ende staande verlopen intrest naer rato verbindende de comparanten in desen als vaste hipoteeck seekere erfstede huisjing landt ende groes niets uijtgesonderdt geloovenen op heden hebben en ingekoght van Adriaen Jan van der Cheelen ende sijne huisvrouwve enden gekoomen van Hendrick Wijmandts met deselfs huisvrouwve dat op de conditie ende volgens deselve op den aghtsten desen gepasseert ende verleden ten desen daeghe ende hier vooren gesien geloovende de voorschreven comparanten dese stede en stucken van erven daertoe respecteerende goedt ende weldeugende te houden ende doen houden voor 't selve capitael ende verlopen van dien meede dito capitael te lossen dan voorschreven onder verdere verbandt van hunne goederen ende parsoonen hebbende ende vercrijgende sulcx vereijscht.

*Actum Reusel voor Hendrick Vroomen ende Jan Heijsmans schepenen op den 18e oktober 1706.
Hendrick Vroomen
Jan Heijsmans
Me present G. de Graaf secr.*

Grafheuvel nabij Zwartven

Het opschonen van de grafheuvel nabij het Zwartven – een project van de Dorpsraad Hooge Mierde – is een flink stuk opgeschoten. De heuvel is nu heel mooi zichtbaar. Ook de takkenrail rondom de heuvel maakt het plaatje compleet.

Aan het tekstbord en tekst, om bij de heuvel te plaatsen, wordt gewerkt. Ook moet er worden nog een datum voor de onthulling van de Grafheuvel afgesproken worden.

Famillement 2026

Op zaterdag 13 juni 2026 organiseert het CBG | Centrum voor familiegeschiedenis in Assen het Famillement 2026.

Het Famillement is een ééndaags evenement op het gebied van familiegeschiedenis en erfgoed. Het Famillement richt zich op een breed publiek met een programma dat zowel leken als gevorderden op het terrein van (familie)geschiedenis veel te bieden heeft. Dit jaar wordt het Famillement georganiseerd in samenwerking met het Drents Archief en het Drents Museum. De Drentse familiegeschiedenis komt ruim aan bod, maar ook de CBG-klassiekers mogen niet ontbreken.

Tijdens het gehele ochtendprogramma kun je in het Drents Archief terecht bij de informatiemarkt. De stands op de informatiemarkt bieden

genealogische kennis en informatie aan, variërend van nieuwe IT-tools voor (genetische) genealogie tot informatie over regionaal en internationaal genealogisch onderzoek. Kom langs en ontdek de laatste trends op het gebied van familiegeschiedenis.

Zowel het ochtend- als het middagprogramma van Famillement 2026 is goed bereikbaar met het openbaar vervoer vanaf treinstation Assen. Het Drents archief en het Drents museum liggen op vijf minuten lopen van elkaar.

Meer informatie over deze dag met onder andere het complete programma is te vinden op:

<https://cbg.nl/famillement/>

Stichting Waalres Erfgoed jubileert

Onze collega's in Waalre herdenken dit jaar het feit dat 40 jaar geleden de notaris het toenmalig plaatselijk genootschap, dat zich al met heemkunde bezighield, voortgezet heeft met de oprichting van de Stichting Waalres Erfgoed.

In Spinning Houwe (de nieuwsbrief van de Stichting Waalres Erfgoed) wordt gemeld dat zij zich al vier decennia inzetten voor het bewaren en delen van de lokale geschiedenis, cultuur en landschap van Aalst en Waalre.

Wij bieden alle betrokkenen onze hartelijke gelukwensen aan bij het behalen van dit jubileum en wensen hen nog veel vruchtbare jaren bij het dankbaar en zinvol werk.

Ook Amalia van Solms heeft wat te vieren!

Niet alleen in Waalre zal dit jaar het glas geheven worden voor een jubileum, ook in de tweelinggemeente Baarle-Hertog (B) – Baarle-Nassau (NL), zal op 8 juni stilgestaan worden bij het feit dat die dag de halve eeuw door Amalia van Solms wordt volgemaakt.

Een heuglijk feit waarbij de gedachten zeker met enige nostalgie zullen teruggaan naar het verleden en situaties van toen en nu met elkaar vergeleken zullen worden.

Wij wensen het bestuur en alle leden een mooie herdenking tijdens de viering en veel succes met het completeren van de eeuw; *“nen dikke proficiat”!*

Oudste originele Brabantse volkslied voor het eerst te horen

Dat Noord-Brabant de enige Nederlandse provincie is zonder volkslied, klopt niet helemaal. Uit historisch onderzoek blijkt dat Brabant al sinds 1795 een eigen volkslied heeft, geschreven door Pieter Vreede.

Pieter Vreede, oorspronkelijk een Leidse textielabrikant die eind achttiende eeuw naar Tilburg vluchtte, kwam als geen ander op voor de rechten van Brabant. Historicus Dirk Alkemade ontdekte tijdens het schrijven van de biografie van Vreede dat deze bevlogen radicaal het lied schreef als 'feestzang op de gevestigde vrijheid van Bataafs Brabant'. De tekst, vol idealen en hoop, is een ode aan de Brabantse trots en vrijheid. Alkemade: "Twintig jaar lang wordt er al gediscussieerd over het bestaan van een al dan niet Brabants volkslied. Terwijl het al sinds 1795 klaarligt."

Schilderij Pieter Vreede.

Dit lied, gecomponeerd op de melodie van de Marseillaise, werd door Vreede geschreven ter

Nieuws vanuit de Kempencollectie

Verschillende musea en heemkundekringen uit de Kempen waaronder ook onze HWR hebben zich verenigd in de Kempencollectie. Via de gezamenlijke website <https://kempencollectie.nl/> kun je digitaal grasduinen tussen ruim 40.000 objecten.

Regelmatig zullen er in deze nieuwsbrief berichten van onze partners te vinden zijn.

Onlangs was er weer een overleg van de gezamenlijke collectiebeheerders, ditmaal bij Heemkundekring Pladella Villa in Bladel. Op de agenda stond onder andere de herijking van de doelstellingen Kempencollectie. Deze werden verder aangescherpt en kort en krachtig geformuleerd. De gewijzigde versie zal aan onze besturen ter goedkeuring worden aangeboden.

Kempenmuseum Eersel

Work in progress!

Langzaam maar zeker krijgt de verbouwing vorm en komt het vernieuwde museum steeds dichterbij. Op het museumterrein is volop bedrijvigheid.

Cultuurhuis Bergeijk

Nieuwe expositie "Meesters in metaal"

De expositie "Meesters in Metaal" in Cultuurhuis Bergeijk (24 april t/m 1 november 2026) belicht de rijke metaalhistorie van de regio. Het toont de verbinding tussen historische koperteuten, ambacht, design en moderne hightech metaalindustrie, en legt uit waarom metaal in het DNA van Bergeijk zit.

Hoogtepunten van de tentoonstelling en thema's:

- **Historie (Koperteuten):** Het verhaal van de ondernemende Bergeijkse voorouders, de koperteuten, die handelden in koperwerk.
- **Ambacht & Design:** De expositie toont archeologische schatten (zoals een 3000 jaar oud bronzen zwaard), ambachtelijk vakmanschap en moderne metaalvormgeving.
- **Innovatie:** Aandacht voor de huidige hightech metaalindustrie in de regio.
- **Activiteiten:** Naast de expositie zijn er lezingen, zoals over het brongietproces en het herstellen van kunstwerken, en demonstraties van moderne technieken zoals 3D-printen.

De expositie benadrukt dat metaal niet alleen vroeger, maar ook nu nog, Bergeijk internationaal op de kaart zet. Meer informatie is te vinden op de site van Cultuurhuis Bergeijk:

<https://cultuurhuisbergeijk.nl/ontdek/nu-zien/meesters-in-metaal>

Nieuwsbrieven

Deze maand ontving het HWR secretariaat diverse nieuwsbrieven van collega verenigingen. Deze zijn hier te lezen:

Nieuwsbrief Erfgoed Brabant – april 2026:
<https://is.gd/2M9qAY>

Nieuwsbrief Brabants Heem – april 2026:
<https://t.ly/wW3IU>

Nieuwsbrief Erfgoed Brabant Verhalen – april 2026: <https://t.ly/J7le3>

Nieuwsbrief Brabanders en hun Taal – april 2026:
<https://t.ly/HL0ym>

Nieuwsbrief Regionaal Archief Tilburg – april 2026: <https://t.ly/Q69AK>

Nieuwsbrief Heemkundekring De Heerlijkheid Oirschot – april 2026: <https://t.ly/wYDoO>

Nieuwsbrief Heemkundekring Amalia van Solms Baarle-Nassau/Hertog – april 2026:
<https://t.ly/wQZTp>

Nieuwsbrief Erfgoedhuis Veldhoven – april 2026:
<https://is.gd/j3Mr3c>

Nieuwsbrief CBG | Centrum voor
Familiageschiedenis – april 2026:
<https://is.gd/Oj7zN0G>

Nieuwsbrief Brabants Historisch Informatie
Centrum – april 2026: <https://is.gd/WTpEN8>

Jaarverslag Brabants Historisch Informatie
Centrum – april 2026: <https://is.gd/ftOIL7>

Nieuwsbrief Erfgoed Diessen – april 2026:
<https://is.gd/kxTYqs>

Mededelingenblad Heemkundekring
Weerderheem Valkenswaard – april 2026:
<https://is.gd/p2nJAw>

Nieuwsbrief Heemkundekring Tilborch – april
2026: <https://is.gd/6HfW78>

Heemkunde Werkgroep Reusel heeft ook een
facebook pagina. Je kunt ons vinden op:
<https://www.facebook.com/heemkundereusel>

Wil jij onze nieuwsbrief ook regelmatig
ontvangen stuur dan een email naar
secretaris@heemkundereusel.nl

Ook voor afmeldingen mailen naar
secretaris@heemkundereusel.nl

Deze HWR nieuwsbrief en oudere afleveringen
zijn terug te lezen in een archief op onze website:
heemkundereusel.nl/nieuwsbrief.html

'God zij met ons' – ook in het eurotijdperk

Het randschrift "God zij met ons" op een stapel rijksdaalders

Op de Nederlandse versie van de munten van twee euro is de randspreuk "God zij met Ons" te lezen. Ook in het guldentijdperk was deze spreuk op verschillende munten te lezen. Waarom eigenlijk?

Voor de geschiedenis van de bekende randspreuk op onze munten moeten we teruggaan naar het jaar 1816. Toen werd namelijk een nieuwe Muntwet ingevoerd en daarin werd bepaald dat diverse munten voortaan niet meer met een kabelrand, maar met een randschrift werden afgewerkt. Ook in de tijd van Napoleon waren er plannen geweest om met randschriften te gaan werken, maar dat werd nooit concreet. In de Muntwet van 1816 staat letterlijk: *"Gemelde stukken zullen gemunt worden in den ring, met een rand van ingedrukte letters, bevattende de woorden 'God zij met Ons'."*

Tussen de woorden werden sterretjes geplaatst. De keus voor een randschrift heeft ook een praktische aanleiding. Tegenover koning Willem I verklaarde Cornelis Charles Six van Oterleek, de eerste minister van Financiën van ons koninkrijk, dat voor het randschrift was gekozen om... *"...het sieraad der stukken te bevorderen en het het besnoeyen moeylijker te maken."*

*Portret van Willem I
koning der Nederlanden.*

In de achttiende eeuw probeerden de Staten-Generaal al een oplossing te vinden voor het probleem van het "snoeien van geld". Hierbij verminderde men de waarde van gouden en zilveren munten door er een klein stukje van af te knippen of snijden. Het schraapsel werd vervolgens omgesmolten en doorverkocht. Om het snoeien van de munten tegen te gaan werd aanvankelijk een kartelrand ingevoerd. Hiermee was sneller te zien of een munt was "gesnoeid". Het randschrift had een zelfde functie. Vandaag de dag is het overigens niet meer interessant om munten te snoeien. Deze hebben namelijk geen aantrekkelijke intrinsieke waarde meer. Ze zijn gemaakt van een koper/zink/tin-legering.

Afkorting

Met de spreuk op de gulden wilde het kersverse koninkrijk der Nederlanden ook verwijzen naar het verleden. Ten tijde van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden was namelijk een soortgelijke spreuk op de munten te vinden, maar dan in het Latijn: *"Si Deus nobiscum quis contra nos"* ("Zo God met ons is, wie zal tegen ons zijn" – Romeinen 8 vers 31).

Vanwege de kleine afmetingen van het toenmalige tientje en de halve gulden werd in 1816 gekozen voor de kortere variant “God zij met Ons”, die als eerste geopperd werd door de prominente wis- en natuurkundige Jan Hendrik van Swinden. Minister Six vond de spreuk prachtig en sprak tegenover de koning van... “...eene heilbede die elk rechtgeaard ingezetene des Ryks, en voor het Land, en voor den persoon van Uwe Majesteit hartgrondig uitboezemt.”

1953

In 1953 ontstond enige ophef nadat er berichten in krant waren verscheen dat de spreuk God zij met ons voortaan niet meer op nieuwe gulden en rijksdaalders zou verschijnen. Dit omdat men de munten iets dunner wilde maken, waardoor het technisch lastig werd om de spreuk te handhaven. Met name vanuit katholiek Nederland kwamen er felle protesten en werd gepleit voor behoud van de randspreuk. Uiteindelijk bleef de randspreuk gehandhaafd.

“God zij met Ons” in het Eurotijdperk

Bij de invoering van de euro in 2001 koos toenmalig minister Gerrit Zalm ervoor de spreuk te handhaven. Hij is alleen op het twee-euromuntstuk te zien. De randen van de andere munten bleken technisch niet geschikt voor een randspreuk. Het besluit van minister Zalm zorgde overigens nog voor enige discussie. Verschillende linkse partijen waren er principieel tegen om de religieuze leus te handhaven. En het Humanistisch Verbond verklaarde destijds tegen dagblad Trouw: “Door het bestaan van God uit te dragen, handelt de regering in strijd met de in de Grondwet verankerde scheiding tussen kerk en staat. Een God waar veel Nederlanders niet in geloven, hoort in humanistische ogen niet thuis op de nationale munt.”

Gulden zonder “God zij met ons”?
De Volkskrant, 23-04-1953.

Andere randschriften

Nederland is niet het enige land dat een randschrift op de twee euro muntstukken plaatst. Een onvolledig overzicht:

Land	Randspreuk
Duitsland	EINIGKEIT UND RECHT UND FREIHEIT (eenheid, recht en vrijheid)
Finland	SUOMI FINLAND ***
Griekenland	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ * (Griekse democratie)
Letland	DIEVS * SVĒTĪ * LATVIJU (God zegene Letland)
Litouwen	LAISVĖ * VIENYBĖ * GEROVĖ * (vrijheid * eenheid * welzijn*)
Slovenië	SLOVENIJA

Bron: Historiek